

Sapperlottas! Dialects da la Svizra

Ina exposiziun davart ils dialects en Svizra

■ (cp) Co che la Svizra discurreva e discorra – quai è il tema da l'exposiziun actuala en la Biblioteca naziunala svizra a Berna. Ina installaziun acustica cun registraziuns istoricas ed actualas pussibilitescha da tadar la varietad da la lingua discurreva. «Sapperlottas! Dialects da la Svizra» è vegnida realisada en collavuraziun cun l'Archiv fonografic da l'Universitad da Turitg e resta averta dals 8 da mars als 25 d'avust 2012. La Svizra ha quatter linguas naziunals – quai è in cas unic, almain en l'Europa dal vest. Cun excepziun da la Svizra franzosa na domineschan en il mintgadi dentant betg las linguas da standard, mabain ils dialects. L'exposiziun «Sapperlottas!» è deditgada als dialects da la Svizra. «Co pon ins far in'expoziun davart la lingua discurreva? Permettend da tadar ella! En quest'expoziun pon ins vegnir a savair co ch'els han discurre pli baud. Quai è pussaivel grazia a blers documents sonors istorics or da la collecziun da l'Archiv fonografic da l'Universitad da Turitg e grazia a diversas registraziuns novas», declera Marie-

Christine Doffey, la directura da la Biblioteca naziunala svizra.

La situaziun linguistica en Svizra

In sguard sin la situaziun linguistica en Svizra mussa in maletg colorà e complex. Il franzos da la Svizra romanda sa differenziescha mo pauc da la lingua da la Frantscha, ed ils dialects, ils patois, vegnan mo pli discurreds en paucs lieus. Cun quest territori linguistic magari cumpact cuntrastescha il Grischun cun sia situaziun linguistica magari diversifigada cun ils dialects ed idioms rumantschs, talians e tudestgs. Sper ils tschintg idioms rumantschs datti dapi trenta onns er il rumantsch grischun sco lingua standardisada, ina situaziun ch'ha adina puspè procurà per cuntraversas. En la Svizra taliana vegnan ils dialetti ed il talian standard discurreds mintga di l'in sper l'auter sco varietads d'ina medema lingua. En Svizra tudestga regna percenter la diglossia, en la tensiun tranter il tudestg da standard ed ils dialects. Er questa situaziun è adina puspè in motiv per discussiuns e conflicts.

Vuschs da la Svizra dals ultims tschient onns

En il center da l'exposiziun «Sapperlottas! Dialects da la Svizra» stat ina installaziun acustica cun registraziuns da las quatter regiuns linguisticas. Quests documents sonors istorics derivan da la collecziun da l'Archiv fonografic da l'Universitad da Turitg e dateschan dals onns 1910. Ins auda litteratura dialectala, dialects sparids sco il jiddic dal Surbtal, patois fitg rars da la Svizra romanda, dialects vitals da las Valli dal Tessin e divers etnolects discurreds da la giuventetgna multiculturala. Tut en tut chattan ins en l'exposiziun tredesch staziuns acusticas cun var quaranta registraziuns.

Ils quatter gronds dicziunaris svizzers

Sper ils numerus pledaris regionalis collecziuneschan e registreschan ils quatter gronds dicziunaris naziunals la varietad dialectala da la Svizra. Quests vegnan er preschentads en l'exposiziun: il Schweizerisches Idiotikon, il Glossaire des patois de la Suisse romande, il Vocabolario dei dialetti della Svizzera italiana ed il Dicziunari Rumantsch Grischun. Ins

vegn a savair co che quests dicziunaris è vegnids fundads avant passa tschient onns e co ch'i vegn lavurà fin oz en las redacziuns.

Studio da tun: Las vuschs da la Svizra 2012

La basa per la perscrutaziun dals dialects èn las registraziuns. En dus pitschens studios da tun po mintgin registrar l'agen dialect cun in microfòn e deponer la registraziun en l'exposiziun. Sut il titel «Las vuschs da la Svizra 2012» han ins access a questa purschida plurilinga er sin internet (www.vuschs.uzh.ch). Uschia pon las visitadras ed ils visitaders contribuir concretamain a la perscrutaziun dals dialects, siond che las datas vegnan evaluadas ed analisadas pli tard a l'Universitad da Turitg.

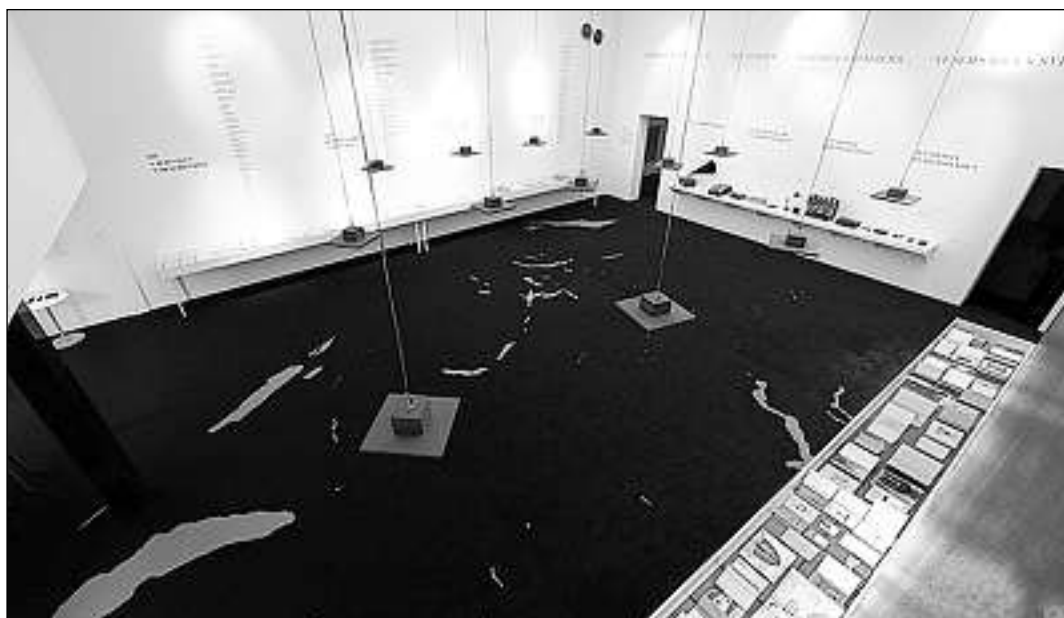
En l'exposiziun vegnan mussadas er diversas apparatusas da registraziun istoricas, per exempel in fonograf ed autras maschinas che documenteschan l'istorgia da la tecnica da registraziun. En vista a quest'expoziun digitalisescha la Biblioteca naziunala svizra diversas ovras da la dialectologia. Var tschient cudeschs

e diversas revistas vegnan a star a disposiziun online a partir da l'avertura da l'exposiziun.

Diversas occurrenzas deditgadas als dialects

L'exposiziun vegn accumpagnada d'in vast program d'occurrenzas. Igl èn planisads per exempel dus discurs moderads e duas dietas. Sco adina è er il program da la notg dals museums deditgà al motto da l'exposiziun actuala, uschia che la notg dals 16 da mars 2012 vegn a d'entartar en la Biblioteca naziunala la notg dialectala. Ils 26 d'avrigl emetta il radio DRS 1 l'emissiun «Schnabelweid» directamain da la Biblioteca naziunala. Excepziunalmain avra la Biblioteca naziunala quest onn sias portas er il 1. d'avust – per in ensolver en biblioteca ed ina guida tras l'exposiziun. La pussaivladad da far ina visita guidada datti er ad auters terminis. Las datas per las guidas e per las occurrenzas chattan ins sin la pagina www.nb.admin.ch/sapperlottas.

«Sapperlottas! Dialects da la Svizra» è averta al public dals 8 da mars als 25 d'avust 2012 en la Biblioteca naziunala svizra.

Sala d'exposiziun, Biblioteca naziunala svizra.

FOTOS BIBLIOTECA NAZIUNALA SVIZRA

Las infurmaziuns rimnadas en las cartotecas èn la basa per la redacziun dal dicziunari.